

Kärkölän tarkastuslautakunnan
ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2016
kunnanvaltuustolle

Kärkölän kunta
Tarkastuslautakunta
11.5.2017

SISÄLLYSLUETTELO

1	TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA.....	2
1.1	Kokoonpano.....	2
1.2	Tehtävät ja toiminnan tarkoitus sekä tavoitteet.....	2
1.3	Toimintamuodot.....	2
1.4	Arvio kunnanhallituksen laatiman toimintakertomuksen laadusta, luotettavuudesta ja kehittämistarpeesta.....	2
2	VALTUUSTON ASETTAMIEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	3
2.1	Strategiset tavoitteet	3
2.2	Toimielinten toiminnan ja talouden tavoitteet	3
2.3	Tuloslaskelma- ja rahoitusosan erien toteutuminen	5
2.4	Investoinnit	6
2.5	Kunnan talouden arviointi	6
3	MUUT HAVAINNOT	8
4	YHTEENVETO	8

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

1.1 Kokoonpano

Tarkastuslautakunnan jäseninä ja heidän henkilökohtaisina varajäseninä ovat kertomusvuonna olleet:

Jäsenet

Jari Rantala, puheenjohtaja
Marja-Liisa Ylitalo, varapuheenjohtaja
Tapio Kulmala

Varajäsenet

Martti Aslamaa
Timo Ruohonen
Lotta Salonen

Valtuuston valitsemana tilintarkastajana on toiminut JHTT -yhteisö BDO Auditor Oy, vastuunalaisina tilintarkastajina JHTT Ilpo Malinen ja avustavana tarkastajana Varpu Vilkkö. Tilintarkastaja on toiminut myös tarkastuslautakunnan sihteerinä.

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja Jari Rantala on jäsenenä ympäristölautakunnassa eikä ole näin ollen osallistunut ympäristölautakunnan alaisen toiminnan arviointiin. Marja-Liisa Ylitalo on jäsenenä Hollolan kunnan perusturvalautakunnassa, minkä johdosta Ylitalo ei ole osallistunut perusturvapalvelujen arviointiin.

1.2 Tehtävät ja toiminnan tarkoitus sekä tavoitteet

Valtuuston toimikaudekseen asettama tarkastuslautakunta vastaa kuntalain 121 §:n nojalla kunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä sekä tarkastusta koskevien asioiden valmistelusta. Lautakunnan tehtävänä on erityisesti arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Mikäli kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä.

1.3 Toimintamuodot

Vaalikauden 2013-2016 tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2016 arviointityötä varten neljä kertaa. Lautakunnan jäsenet ovat perehtyneet kunnan palvelutuotantoon seuraamalla toimielinten toimintaa ja kuulemalla viranhaltijoita ennalta laaditun työohjelman mukaisesti. Toimielinten toimintaa on seurattu muun muassa pöytäkirjoista. Vuoden aikana tarkastuslautakunta on kuullut viranhaltijoita mm. perusturvan, sivistystoimen ja teknisen toimen ajankohtaisissa asioissa, arvioinut talouden tasapainotamistoimenpiteiden riittävyttä, sekä kuullut kunnan johdon talouskatsauksia.

1.4 Arvio kunnanhallituksen laatiman toimintakertomuksen laadusta, luotavuudesta ja kehittämistarpeesta

Tarkastuslautakunta toteaa, että toimintakertomuksessa on käsitelty toimintakertomusta koskevien ohjeiden mukaiset asiat riittävällä tarkkuudella. Toiminnan ja talouden tavoitteet ja niiden toteutuminen on tuotu selkeästi esille.

2 VALTUUSTON ASETTAMIEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

2.1 Strategiset tavoitteet

Kunnan strategiset tavoitteet on otettu huomioon talousarviotavoitteissa. Voimassa olevan kuntastrategian mukaan Kärkölän asukkaille järjestetään laadukkaita ja ihmisläheisiä palveluja. Palvelut tuotetaan pääosin kuntien, yritysten ja kolmannen sektorin kanssa.

Kärkölän kunnan strategian 2011 – 2024 perusajatus on, että kunta on asukkailleen palveluja järjestävä yksikkö. Laadukkaan ja tehokkaan palvelutuotannon tulee perustua hyvin toimivaan yhteistyöhön eri tahojen kanssa. Päätöksiä tehtäessä tulee huomioida vaikuttavuus kuntalaisen kannalta ja kunnan taloudelliset mahdollisuudet.

Strategiassa on määrittely, että vuosittaiset talousarviot laaditaan vain poikkeustapa- uksissa alijäämäisiksi. **Tarkastuslautakunta edellyttää, että Kärkölän kunta jatkaa edelleen tiukkaa talouskuria talouden tasapainottamissuunnitelman mukaisesti.**

2.2 Toimielinten toiminnan ja talouden tavoitteet

Talousarviossa sitovuustaso on toimielintaso. Tuloslaskelmassa toimintakatteen jälkeiset erät sitovat valtuustoon nähden aina tilikauden tulokseen saakka. Investointiosa sitoo valtuustoon nähden sillä tarkkuudella, jolla hankkeet on investointiohjelmassa esitetty eli yksittäisinä hankkeina tai hankeryhminä. Rahoitusosassa sitovia määrärahoja ovat rahoitustoiminnan määrärahat.

Keskusvaalilautakunta

Lautakunta ylitti määrärahansa. Valtuusto on hyväksynyt ylityksen 13.2.2017 § 8.

Kunnanhallitus ja sen alaiset tehtävät

Kunnanhallitukselle asetetut toiminnan tavoitteet on saavutettu. Valmiussuunnitelma on päivitetty. Kunnanvaltuusto on linjannut kunnan kantaa turvapaikka-asioissa. Sosiaali- ja terveystoimen järjestämisvastuu on päätetty siirtää Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymälle 1.1.2017 alkaen. Tietoturvaohjeet on laadittu ja tiedotettu työntekijöille. Konserniyhtiöitä koskevat tavoitteet ovat toteutuneet.

Elinkeinotoimelle esitetystä sitovasta tavoitteesta (palvelusetelijärjestelmän käyttöönotto) ei ole mainintaa tilinpäätöksessä. Elinkeinotoimikunnan kahdessa vuoden 2016 pöytäkirjassa ei ole myöskään mainintaa ko. asiasta.

Kunnanhallituksen alaisen toiminnan toimintatuotot (0,8 milj. €) toteutuivat muutettua talousarviota suurempina (105,5 %). Toimintakulut (26 milj. €) toteutuivat muutetun talousarvion mukaisesti (99,0 %). Näiden seurauksena kunnanhallituksen toimintakate toteutui talousarviota parempana 0,3 milj. euroa. Edellisvuodesta toimintakate heikkeni 0,1 milj. euroa, minkä verran toimintakulut kasvoivat enemmän kuin toimintatuotot.

Tarkastuslautakunta arvioi, että kunnanhallituksen alainen toiminta on järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Perusturvapalveluiden toimintakulut toteutuivat talousarvion mukaisina (100,5 %). Vuosi 2016 oli peruspalvelukeskus Oivan viimeinen toimintavuosi. Vuoden 2017 alusta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ovat siirtyneet Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän vastuulle. Peruspalvelukeskus Oivan kuntalaskutus Kärkölältä laski 128 105 euroa edellisestä vuodesta.

Lastensuojelun kustannukset ovat merkittävästi pienentyneet kahden vuoden (2014-2016) tarkastelujakson aikana 67,3 %:lla. Vuoden 2016 lastensuojelun laitoshoidon maksut olivat yhteensä 473 648,64 euroa (2014 n. 800 000 euroa). Lasten huostaanottojen määrä on laskenut edellä mainittuna aikana 18 lapsesta 13 lapseen. **Tarkastuslautakunta pitää kehitystä myönteisenä. Kehitys on ollut ennaltaehkäisevän toiminnan ansiota.**

Vanhuspalveluissa Kärkölän vanhainkodin toiminnan alasajo alkoi vuoden 2016 aikana ja vanhainkotitoiminta päättyi Kärkölässä helmikuussa 2017.

Erikoissairaanhoidon kulut pysyivät niihin varattujen määrärahojen puitteissa ja kohosivat 32 592 eurolla edellisvuodesta.

Sivistystoimen tulot ylittivät (115,4 %) ja menot alittivat (95,8 %) muutetun talousarvion. Yleissivistävän opetuksen oppilasmäärä on laskenut 16 lapsella vuodesta 2015 ja käyttömenot 265 000 euroa. Käyttömenot/oppilas ovat suurin piirtein edellisvuosien tasolla. Kokonaisuutena kasvatuksen ja opetuksen kulut alittivat muutetun talousarvion 322 411 eurolla. Menosäästöihin vaikuttaneita tekijöitä olivat sivistystoimen siirtyminen kunnan omaksi toiminnaksi ja yhtenäiskoulujärjestelmään siirtyminen.

Kirjastopalveluiden suoritiedot osoittavat käytön vähenemisen jatkuneen aiemmista vuosista. Vähennys johtuu osittain, että kirjasto oli suljettuna seutukirjaston ylläpitämisen ja työntekijän vuosilomien aikana. Kulttuuritoimessa Huovilan puiston kävijämäärä laski edellisvuodesta.

Nuorisotyön ohjatussa toiminnassa kirjattujen käyntien määrä jatkoi nousuaan hienoisesti 6 504 kävijästä 6 553 kävijään. Suunnitelmallisesti kohdattujen nuorten määrä kohosi 528 nuoreen (edellisenä vuonna 159). Myös etsivän nuorisotyön ja työllisyyskoordinaattorin tavoittamien nuorten määrä sekä eteenpäin ohjattujen nuorten määrät kasvoivat. Näiden perusteella toimintaa voidaan pitää tuloksellisena, kun nuorisotyön piiriin kuuluvien ikäluokka on jonkin verran pienentynyt.

Saneerattu uimahalli on ollut käytössä vuoden 2015 syksystä alkaen. Vuoden 2016 kävijämäärä oli 22 644 ihmistä, joista koululaisia 3 019. Uimahallin käyttöaste on ollut keskimäärin noin 9 kävijää/aukiolotunti, mitä voidaan pitää hyvänä. Ulkopaikkakuntalaisten osuus käyttäjistä on merkittävä.

Ympäristölautakunta

Ympäristölautakunnalle asetettua toiminnan tavoitetta ei täysin saavutettu. Liittymistä vailla olevista liittymiskehotuskirjeen saaneista vesihuoltolaitoksen sopimusasiakkaista liittyi 41 %, kun tavoitteena oli 50 %.

Ympäristölautakunnan toimintatuotot ylittivät (120,5 %) ja toimintakulut alittivat (92,1 %) talousarvion, joten toimintakate toteutui talousarviota parempana. Edellisvuodesta toimintakate heikkeni, koska tulot laskivat merkittävästi.

Tarkastuslautakunta arvioi, että ympäristölautakunnan alainen toiminta on järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tekninen lautakunta

Tekniselle lautakunnalle asetetut valtuustoon nähden sitovat tavoitteet on saavutettu riittävässä määrin. Tosin toimintakertomuksessa selostetaan toisena toiminnan tavoitteena jätevesien käsittelyratkaisun määrittelyä vuodesta 2019 eteenpäin, kun talousarviossa toisena sitovana tavoitteena on kiinteistöjen lukitusjärjestelmien uusiminen.

Toimintatuotot toteutuivat alle muutetun talousarvion (52,6 %). Toimintakulut toteutuivat talousarvion mukaisina (98,4 %), joten toimintakate toteutui talousarviota huonompana. Edellisvuodesta toimintakulut kohosivat 135 000 euroa ja toimintatuotot 322 600 euroa, joten toimintakate parani 188 000 euroa. Toimintatuotojen jääminen alle talousarvion johtuu kiinteistöjen myynnistä ja lisätalousarviosta, kun kiinteistöjen myynnin seurauksena vuokratuotot laskivat eivätkä kiinteistöjen toteutuneet myyntituotot pystyneet kattamaan sekä vuokratuottojen laskua että tuloarvion korotusta.

Tarkastuslautakunta toteaa, että Kärkölen Vesi on eriytetty vesihuoltolain edellyttämällä tavalla. Kärkölen Veden toimintatuotot/liikevaihto (1 milj €) toteutui talousarviota parempana sekä edellisvuotta suurempana ja lähes vuoden 2014 tasolla. Toimintakulut olivat talousarvion mukaiset (99,8 %) ja 50 000 euroa edellisvuotta suuremmat. Kasvanut liikevaihto tuotti 94 493 euron liikeylijäämän, joka ei kuitenkaan kattanut rahoituskuluja, joiden jälkeen tilikauden tulos on 26 896 euroa alijäämäinen. Tulos on kuitenkin parempi kuin vuonna 2015 (-156 927 €). **Tarkastuslautakunta pitää edelleen tärkeänä, että Kärkölen Vesi pyrkii tulevina vuosina ylijäämäiseksi.** Veden omavaraisuuden ja suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluvut ovat huonot. Kertynyttä alijäämää on 700 000 euroa.

Tarkastuslautakunta arvioi, että teknisen lautakunnan alainen toiminta on järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla

2.3 Tuloslaskelma- ja rahoitusosan erien toteutuminen

Verotulot ja valtionosuudet toteutuivat yhteensä 309 000 euroa talousarviota parempina. Rahoitustuottojen ja kulujen netto toteutui 49 000 euroa talousarviota parempana. Poistot (1,1 milj. €) toteutuivat hieman muutettua talousarviota suurempina mutta alle alkuperäisen talousarvion. Edelliseen vuoteen verrattuna erät toteutuivat positiivisesti: verotulot kasvoivat 53 000 euroa, valtionosuudet 622 000 euroa, rahoituserien nettokulu pieneni 68 000 euroa ja poistot pienenevät 242 000 euroa.

Rahoitusosan erät toteutuivat talousarvion mukaisina.

2.4 Investoinnit

Investointiosassa sitovina erinä olivat hankkeet tai hankeryhmät sillä tarkkuudella kuin ne investointiohjelmassa on esitetty. Investointimenot (1 923 000 €) toteutuivat muutetun talousarvion puitteissa (2 001 000 €). Investointitulot (1 292 000 €) jäivät jonkin verran muutetun talousarvion alle (1 305 600 €). Hankkeita on toteutettu investointiohjelman mukaisesti. Koulun keittiöiden kalustusta, vesi- ja viemäriverkostion saneeraus, Levijärven pumppaamon saneeraus, Nummenkulmantien viemärointi ja jäänhoitokoneen hankinta on siirretty säästöohjelman vuoksi tuleville vuosille.

2.5 Kunnan talouden arviointi

Vuoden 2016 toteutuneet tuotot olivat 36,1 milj. euroa eli 0,3 milj. euroa suuremmat kuin muutetussa talousarviossa. Toteutuneet kulut olivat 31,4 milj. euroa eli 0,3 milj. euroa pienemmät kuin muutetussa talousarviossa. Näin tilikauden tulos oli 0,6 milj. euroa parempi kuin muutetussa talousarviossa.

Edellisestä vuodesta toimintatuotot vähenivät 35,2 %. Toimintatuotot eivät kuitenkaan ole täysin vertailukelpoiset vuosien välillä poikkeuksellisten myyntitapahtumien vaikutusten takia. Toimintakulut vähenivät edellisestä vuodesta 5,6 % (1,6 milj. €). Verotulot kasvoivat 0,3 % ja valtionosuudet 7,8 %, joiden positiivinen yhteisvaikutus tulokseen oli 0,7 milj. euroa. Rahoitustuottojen ja -kulujen kokonaisuutos edelliseen vuoteen verrattuna vaikutti tulokseen positiivisesti 68 000 euron verran.

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoitukseen ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo-rahoituksen riittävyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulo-rahoitus on riittävä. Vuosikate oli 909 463 euroa, mikä ei täysin riittänyt kattamaan suunnitelman mukaisia poistoja, jotka olivat 1,1 milj. euroa. Toimintatuotot/toimintakulut on 10,8 % ja vuosikate/poistot 85,6 %. Poikkeuksellinen kunnan kiinteistöjen myynti tuotti 4,8 milj. euron satunnaiset tuotot, minkä seurauksena tilikauden tulos on 4,7 milj. euroa ylijäämäinen.

Kunnan kiinteistöjen myynti paransi taseen tunnuslukuja. Omavaraisuusaste nousi 32,7 %:sta 51,3 %:in. Vastaavasti suhteellinen velkaantuneisuus laski 62,8 %:sta 45,0 %:in. Edellisen vuoden kertynyt 1,5 milj. euron alijäämä muuttui 3,2 milj. euron kertyneeksi ylijäämäksi. Kunnan lainakanta pieneni 6,6 milj. euroa ja on nyt 2 088 euroa/asukas (2015: 3 490 €).

Myös rahoituslaskelman tunnusluvut paranivat. Lainanhoitokatteen arvo oli 1,43 ja investointien tulo-rahoitusprosentti 47,7 %.

Kuntakonsernin talous

Kuntakonsernin talous ja sen tunnusluvut ovat kehittyneet samansuuntaisesti kuin kunnan tunnusluvut edellisestä vuodesta, koska kunnan taseen ”vaikutus” konsernitaseeseen 71,1% ja tuloslaskelman vaikutus vuosikatetasolla 56,8 % ja tulostasolla 97,1 %.

Kunnan ja kuntakonsernin taloudellista tilaa kuvaavaa vertailutietoa alla olevassa taulukossa.

	Kärkölä						Päijät-Hämeen kunnat	Koko maa
	2012	2013	2014	2015	2016	Muutos	2016	2015
Asukasmäärä	4776	4752	4651	4610	4545	-	-	-
Tuloveroprosentti	20,75	20,75	21,00	21,75	21,75		20,72	19,87
Tuloslaskelma:								
Toimintatuotot/toimintakulut %	16,8	16,8	31,6	15,7	10,8	-	-	21,0
Vuosikate/poistot %	-102,9	-34,3	411,7	11,2	85,6	+	-	91
Vuosikate €/asukas	-280	-88	1122,7	32	200	+	371	348
Rahoituslaskelma:								
Investointien tulorahoitus	-219,4	-33,09	287,9	9,3	47,7	+	-	56
Lainanhoitokate	-1,5	-0,5	7,4	0,35	1,43	+	-	1,1
Kassanriittävyys pv	7	21	8	12	20	+	-	36
Tase:								
Omavaraisuus %	35	26,4	37,1	32,7	51,3	+	-	60,2
Lainat €/asukas	2016	2585	3050	3490	2088	+	4975	2 835
Suhteellinen velkaantuneisuus %	49,1	57,1	50,1	62,7	45,0	+	-	54,8
Kertynyt yli-/alijäämä/asukas	-546	-895	-64	-316	712	+	1049	1 735
Konsernin kertynyt yli-/alijäämä/asukas	-507	-841	-778	-963	73	+	1067	-
Konsernin lainakanta 31.12. €/asukas	2301	2877	3335	3751	2325	+	6700	-

3 MUUT HAVAINNOT

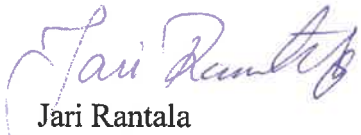
Tarkastuslautakunta arvioi, että talous on tasapainottu joksikin aikaa kunnan kiinteistöihin liittyvällä rahoitusjärjestelyllä. Kärkölän, kuten monen muunkin Suomen kunnan, ongelmana on kuitenkin käyttötalouden epätasapaino. Kunnan toimintatuotot, verotulot ja valtionosuudet eivät kunnolla riitä kattamaan toimintamenoja sekä käyttöomaisuuden poistoja että velan lyhennyksiä ja korkoja. Nyt suoritetuilla tasapainotustoimilla ei ole tosiasiallisesti saatu kunnan taloutta pysyvästi tasapainoiseksi. Pysyvän tasapainon saaminen edellyttää tuottojen ja kulujen suhteen parantamista.

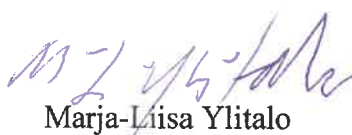
Tarkastuslautakunta toivoo, että kunnan palveluksessa olevat sekä uusi valtuusto että kunnanhallitus ja muiden toimielinten luottamushenkilöt pyrkivät löytämään uusia keinoja kunnan talouden ja vetovoimaisuuden kohentamiseksi.

4 YHTEENVETO

Tarkastuslautakunta toteaa, että talouden ja toiminnan tavoitteet on saavutettu. Kunnan taseen kertynyt ylijäämä on 3,2 milj. euroa ja konsernitaseen kertynyt ylijäämä 0,3 milj. euroa. Kunnan ja konsernin taloudellinen tila vaatii edelleen taloutta tasapainottavia toimenpiteitä.

Kärkölässä 11. toukokuuta 2017

Jari Rantala
puheenjohtaja

Marja-Liisa Ylitalo
varapuheenjohtaja

Tapio Kulmala
jäsen